

Циганов Олег Григорович,
доктор юридичних наук, доцент,
головний науковий співробітник
ДНДІ МВС України, м. Київ, Україна,
ORCID ID 0000-0002-8924-1139

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ЩОДО ВІДНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО СУВЕРЕНІТЕТУ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ ДОНБАСУ¹

У статті досліджено еволюцію політики України щодо відновлення державного суверенітету на тимчасово окупованих територіях Донбасу з початку ескалації збройного конфлікту на Сході України й до сьогодні, а також законодавче та нормативно-правове забезпечення цього стратегічного напрямку діяльності української держави. Установлено часові етапи розвитку зазначеної політики й змін підходів до політичного керівництва держави, а саме визначеної ним системи цілей та засобів їх досягнення. Запропоновано заходи, спрямовані на повернення під контроль української держави тимчасово окупованих територій Донбасу та реінтеграцію їх в Україну.

Ключові слова: державна політика України, нормативно-правове забезпечення політики, російсько-український збройний конфлікт, військова агресія Росії, тимчасово окуповані території Донбасу, відновлення державного суверенітету.

Зміна Кабінету Міністрів України у квітні 2016 року активізувала пошук нових підходів до врегулювання конфлікту на Донбасі. Так, у затвердженій 14 квітня 2016 року Програмі Уряду України під головуванням В. Гройсмана передбачалося розроблення “Державної стратегії з відновлення цілісності України, інтеграції окупованих територій” [1]. Однак цей захід так і не було реалізовано.

До активу зазначеного Уряду можна віднести оптимізацію системи профільних органів виконавчої влади України – у квітні 2016 р. відбулося злиття Державного агентства України з питань відновлення Донбасу, створеного 10 вересня 2014 р., та Державної служби з питань АРК та м. Севастополя й утворення на їх базі Міністерства з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб (МТООТ) [2]. Також Уряд В. Гройсмана ухвалив концепції [3] (серпень 2016 р.) та Державну цільову програму [4] (грудень 2017 р.) відновлення та розбудови миру у східних регіонах України. Для реалізації зазначеної Державної програми була створена Рада з питань відновлення та розбудови миру в Україні (за посадою її очолював віцепрем’єр-міністр України – міністр регіонального розвитку,

¹ Закінчення. Початок у попередньому номері.

будівництва та житлово-комунального господарства) [5] (однак зазначена Державна програма стосувалася переважно соціально-економічної сфери та обмежувалася відновленням інфраструктури на підконтрольних територіях Донбасу та сусідніх з нею трьох областях).

Закономірним наслідком оголошення окремих районів Донбасу окупованими Росією територіями, джерелом постійної загрози збройної агресії цієї країни стали зміни засад соціальної та економічної політики стосовно зазначеного регіону, насамперед у напрямі його ізоляції. Перші подібні кроки були зроблені ще наприкінці 2014 року. Зокрема, 7 листопада 2014 року Уряд України ухвалив рішення про припинення фінансування бюджетних установ та здійснення соціальних виплат на непідконтрольних територіях [6]. Проте ще й у 2016 році з окупованими територіями продовжувався товарообмін та транспортне сполучення. Лише 16 березня 2017 р. Президент України П. Порошенко увів у дію рішення РНБО про тимчасову заборону переміщення товарів через лінію розмежування.

У 2017 році розпочався новий етап законодавчо-правового оформлення державної політики щодо тимчасово окупованих територій на Сході України. Відповідний законопроект “Про особливості державної політики з відновлення державного суверенітету України над тимчасово окупованою територією Донецької та Луганської областей України” в жовтні 2017 р. був внесений до Парламенту Президентом України й набув чинності 23 лютого 2018 р. [7]. У цьому законодавчому акті, зокрема, наголошується, що тимчасова окупація Російською Федерацією територій України незалежно від її тривалості є незаконною і не створює для РФ жодних територіальних прав.

Як слушно зауважують експерти Українського центру економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова, прийнятий Закон став юридичним відображенням реалій, що склалися на Донбасі за п'ять років російської інтервенції, й визначив правові позиції України щодо збройного конфлікту на Сході України, запроваджуючи до законодавчої площини ряд важливих норм. Зокрема, цим документом: 1) фіксується, що РФ здійснила “злочин збройної агресії”, окупувавши частину української території; 2) непідконтрольні райони Донбасу визначаються “тимчасово окупованими територіями”, де діють “окупаційні адміністрації РФ”; 3) підтверджується невіддільне право України на самооборону згідно зі ст. 51 статуту ООН; 4) АТО змінюється на Операцію об'єднаних сил (ООС) з “відсічі і стримування збройної агресії РФ”, що означає перехід стратегічного керівництва від СБУ до Генерального штабу ЗСУ (зазначене реалізовано з 30 квітня 2018 року) (слід також звернути увагу на те, що в січні 2018 року, вносячи поправки до Закону “Про військово-цивільні адміністрації”, Парламент України для підконтрольної частини Донбасу зафіксував нове формулювання – “район відсічі збройної агресії Російської Федерації”); 5) підкреслюється відданість курсу політико-дипломатичного врегулювання конфлікту на Донбасі [8]. Водночас варто підкреслити, що цей законодавчий акт має загальний, рамковий характер і не визначає конкретних засад, інструментів і механізмів не лише деокупації Донбасу, але й чіткого плану подальшої реінтеграції до України територій, окупованих Російською Федерацією.

Справді, політика України щодо врегулювання конфлікту на Сході України почала формуватися у критичних умовах анексії Криму, воєнної інтервенції на Донбасі, а також на фоні несприятливих внутрішніх чинників, що створювало реальну загрозу національному суверенітету та українській державності загалом. Маємо констатувати, що не були повною мірою використані всі наявні внутрішні та зовнішні можливості країни, законодавчо-правові важелі для забезпечення невідкладного комплексного опору російській експансії. Українська політика на донбаському напрямі характеризувалася непослідовністю, нескоординованістю, критичним був вакуум законодавчо-правового забезпечення дій з врегулювання ситуації на Донбасі. Відчувався брак стратегічних підходів, зокрема концептуального, планового забезпечення процесів звільнення і реінтеграції окупованих територій. Крім того, помітно послаблюють українські позиції за цим напрямом як несприятливі внутрішні фактори, так і зовнішньополітична кон'юнктура.

У 2019 році відбулися докорінні зміни в українській владі – було обрано нового Президента України, істотно оновлено склад Верховної Ради України, призначено новий Уряд української держави. За цих умов перед новою владною елітою України постало питання формування нових підходів, стратегічних заходів і конкретних, принаймні середньострокових, планів дій з урегулювання збройного конфлікту та відновлення державного суверенітету на Сході країни.

У квітні 2019 року, ще до перемоги на виборах президента України, розповідаючи “Радіо Свобода” у межах проєкту “Президент UA” про плани досягнення миру на Донбасі, В. Зеленський заявив: “Війну зупинити неможливо. У війні ти або програєш, або виграєш. Ми можемо перемогти. Дипломатією, економічним зростанням та реальним зміцненням армії” [9]. Крім того, в інтерв'ю РБК-Україна кандидат у президенти України В. Зеленський підкреслив, що в Донбасу не має бути особливого статусу, і він дуже сподівається інформаційно повернути жителів цього регіону в стан того, що вони потрібні Україні і що вони такі самі українці. Водночас підкреслив, що для цього потрібно зробити дуже багато гуманітарних кроків [10]. Проте конкретного плану дій щодо припинення війни на Донбасі ні сам кандидат у президенти, ні його команда на той час так і не оприлюднили.

У своєму виступі на Форумі єдності в Маріуполі 30 жовтня 2019 року президент В. Зеленський заявив, що в Україні після 5 років війни має з'явитися державна стратегія безпечної реінтеграції Донбасу та Криму. За його словами, щоб реінтеграція була успішною, стратегія держави має включати 4 складові: 1) прозорість і публічність – держава має шукати правильні шляхи вирішення проблем разом з громадянським суспільством; 2) консенсус: українське суспільство повинне домовитись між собою щодо повернення Криму і Донбасу; 3) реалізм: підхід до реінтеграції має бути зваженим і прагматичним – треба чітко відповісти собі на питання, яка наша головна мета та на які компроміси ми готові йти; 4) імплементація, або здатність держави втілювати стратегії в життя, показувати реальні кроки і реальні результати. Для досягнення цього, на переконання глави держави, має бути єдність, яка “життєво необхідна і для збереження країни, і для спільного вирішення інших викликів” [11].

9 грудня 2019 року в Парижі відбулася зустріч “нормандської четвірки” (лідери України, Росії, Франції та Німеччини) щодо врегулювання конфлікту на Донбасі, на якій українська сторона сподівалася, зокрема, обговорити повернення полонених, припинення вогню, контроль над українсько-російським кордоном і вибори на Донбасі. Варто зазначити, що востаннє “нормандський саміт” відбувся ще за часів президентства П. Порошенка 19 жовтня 2016 року в Берліні. Тоді учасники зустрічі визнали, що жодного прориву в урегулюванні конфлікту на Донбасі досягнути не вдалося.

“Нормандський саміт” у Парижі завершився досягненням відповідних домовленостей, які сторони виклали у спільному комюніке і представили на пресконференції. Передусім у цьому документі зазначається, що Мінські домовленості продовжують слугувати основою роботи нормандського формату, держави-члени якого віддані їхній повній імплементації. Зокрема, сторони висловлюють зацікавленість у досягненні домовленостей у межах Нормандського формату (Н4) і Тристоронньої контактної групи щодо всіх правових аспектів особливого порядку місцевого самоврядування (особливого статусу) окремих районів Донецької та Луганської областей – як зазначено в Комплексі заходів з виконання Мінських домовленостей від 2015 року – з метою забезпечення його функціонування на постійній основі. Також учасники саміту вважають за необхідне інкорпорувати “формулу Штайнмаєра” в українське законодавство згідно з версією, узгодженою Н4 та Тристоронньою контактною групою [12].

Водночас у спільній пресконференції за результатами зустрічі “нормандської четвірки” Президент України окреслив низку принципів, якими Україна не поступиться на шляху до встановлення миру на Донбасі. “Перше – це неможливість федералізації. Україна – унітарна держава. Це незмінна стаття Конституції України та непорушний принцип існування держави”, – відзначив В. Зеленський. Другим пунктом, за словами Президента, є неможливість вчиняти будь-який вплив на вектор нашого руху та розвитку. Глава держави також укотре нагадав про територіальну цілісність та непорушність українських кордонів та наголосив на неможливості компромісів з урегулювання ситуації на Сході України через поступки територією в межах міжнародно визнаних кордонів [13].

Таким чином, попри зміну політичних сил, що прийшли до влади в нашій державі у 2019 році через вибори президента та парламенту, державна політика України з урегулювання військового конфлікту й забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях Донбасу суттєво не змінилася, однак переговорний процес інтенсифікувався. У “зовнішньополітичній спадщині”, отриманій новим Президентом, є як здобутки та результативні напрацювання української дипломатії, так і прорахунки, накопичені десятиліттями, системні проблемні та кризові чинники. Офіційні заяви та рішення, а також географія закордонних візитів Президента В. Зеленського дають підстави для прогнозів незмінності принаймні зовнішньополітичного курсу України. Голова держави вже зробив чіткі заяви про пріоритетність відносин України із Заходом та курсу на повноправне членство в ЄС і НАТО, а його позиція стосовно російської

агресії значною мірою збігається з позицією попередньої влади. Перші спроби пошуку нових підходів до врегулювання конфлікту вже дали відповідні позитивні результати (як-от: створення ділянок розведення сил і засобів сторін конфлікту, обопільне звільнення груп полонених тощо), хоча інші ініціативи В. Зеленського викликали значне занепокоєння стосовно межі компромісів, до яких готовий президент [14].

Водночас час “грає” проти України з огляду на те, що окупаційний режим, антиукраїнська ідеологія багато років поспіль дедалі глибше та надійніше вкорінюються на непідконтрольних Києву територіях Донбасу, паралельно накопичуються суперечності всередині євроатлантичної спільноти, спрацьовує ефект “звикання до конфлікту” та “втома від України”. За цих умов тема окупованого Донбасу відходить на геополітичне узбіччя.

Наголосимо, що непослідовність державної політики України щодо конфлікту на Донбасі, а також нескоординованість і брак стратегічних підходів у діяльності нашої держави в зовнішньополітичній сфері є наслідком більш широкої проблеми – відсутності загальної Стратегії зовнішньої політики України, профільної концепції політики на російському напрямі, стратегічних документів щодо деокупації і реінтеграції Донбасу. Отже, нагальною є необхідність оновлення, вдосконалення і зміцнення державної політики як загалом з опору російській агресії, так і з врегулювання конфлікту на Сході України.

Таким чином, з метою вдосконалення законодавчо-правового забезпечення державної політики України, зокрема й щодо врегулювання конфлікту на Донбасі, пропонуються такі заходи:

– Кабінету Міністрів України розробити та затвердити відповідним Указом Президента комплексну, збалансовану, зосереджену на ключових напрямках, адекватну геополітичним реаліям *Стратегію зовнішньої політики України*. Це комплексний документ, який має окреслити цілі, завдання, пріоритети державної політики на світовій арені, з огляду на внутрішню ситуацію і геополітичну динаміку, відповідні механізми та ресурси;

– Верховній Раді України розробити та ухвалити окремий закон “Про засади зовнішньої політики України”, в якому визначити базові принципи та норми державної політики щодо країни-агресора, умови та перспективи нормалізації відносин з РФ;

– Кабінету Міністрів України відповідно до Закону України “Про національну безпеку України” необхідно розробити та затвердити *Стратегію національної безпеки України*, що має бути тим документом, на якому базуються решта документів стратегічного планування з окремих напрямів забезпечення національної безпеки України й яка має реально оцінювати рівень загроз національній безпеці України;

– Кабінету Міністрів України розробити *Концепцію державної політики на російському напрямі*, яка має охоплювати всі сфери – безпекову, політико-дипломатичну, торговельно-економічну, енергетичну, інформаційну, гуманітарну тощо. Документ повинен стати дороговказом і програмою дій для української влади за російським напрямом;

– Кабінету Міністрів України розробити *Стратегію деокупації і реінтеграції окремих районів Донецької і Луганської областей*, яка має враховувати різні можливі варіанти звільнення окупованих територій, зокрема введення міжнародного миротворчого контингенту під егідою ООН.

У межах підготовки зазначеної Стратегії доцільно розробити та опублікувати *Білу книгу “Реінтеграція Донбасу: цілі, методи, державні політики”*, де, зокрема, мають бути окреслені: світовий досвід повернення та реінтеграції окупованих територій, проаналізований в українському контексті; принципи, на яких проводитиметься реінтеграція територій; завдання та основні напрями відновлення та соціально-економічного розвитку звільнених регіонів тощо.

Зрозуміло, що процесу реінтеграції має передувати підготовчий етап, який повинен передбачати, зокрема, такі заходи: створення резерву сил Національної поліції, СБУ, Національної гвардії, Державної прикордонної служби для розміщення на деокупованій території; формування кадрового резерву для військово-цивільних адміністрацій, суддівського корпусу; підготовку технічних засобів для відновлення теле- та радіомовлення, інтернет-комунікацій, випуску газет на деокупованій території; підготовку педагогічних кадрів для освітніх закладів; розроблення Державної програми реіндустріалізації Донбасу з урахуванням світового досвіду декарбонізації економічної діяльності, а також спеціальної програми сприяння малому бізнесу; завчасне формування баз даних для проведення заходів з люстрації та інші.

З метою законодавчого забезпечення процесу реінтеграції тимчасово окупованих територій Донбасу та відновлення державного суверенітету на них мають бути розроблені та прийняті закони України: “Про тимчасовий порядок організації місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей”, “Про місцеві вибори в окремих районах Донецької та Луганської областей”, “Про внесення змін до Закону України “Про правовий режим надзвичайного стану”, “Про перехідну адміністрацію на тимчасово окупованій частині території Донбасу”, “Про колаборантів”, “Про амністію осіб-учасників подій на Донбасі”, “Про потерпілих”, “Про єдиний реєстр жертв воєнного конфлікту”, “Про репарації жертвам воєнного конфлікту”, “Про реституцію земель”, “Про порядок відшкодування шкоди, заподіяної особі або майну фізичної чи юридичної особи внаслідок військової агресії РФ на територіях окремих районів Донецької та Луганської областей”, “Про Міжнародний фонд реінтеграції окремих районів Донецької та Луганської областей”, “Про вільну економічну зону на територіях Донецькій та Луганських областей” тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Програма діяльності Кабінету Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/programa-diyalnosti-uryadu> (дата звернення 21.05.2018).
2. Деякі питання Міністерства з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб: постанова Кабінету Міністрів України від 8 червня 2016 р. № 376. Офіційний вісник України. 2016. № 51. Ст. 1802.

3. Про схвалення Концепції Державної цільової програми відновлення та розбудови миру в східних регіонах України: розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 серпня 2016 р. № 892-р. Офіційний вісник України. 2016. № 96. Ст. 3129.

4. Про затвердження Державної цільової програми відновлення та розбудови миру в східних регіонах України: постанова Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2017 р. № 1071. Офіційний вісник України. 2018. № 6. Ст. 248.

5. Про утворення Ради з питань відновлення та розбудови миру в Україні: постанова Кабінету Міністрів України від 14 вересня 2016 р. № 672. Офіційний вісник України. 2016. № 79. Ст. 2634.

6. Деякі питання фінансування бюджетних установ, здійснення соціальних виплат населенню та надання фінансової підтримки окремим підприємствам і організаціям Донецької та Луганської областей, а також інших платежів з рахунків, відкритих в органах Казначейства: постанова Кабінету Міністрів України від 7 листопада 2014 року. Офіційний вісник України. 2014. № 91. Ст. 2608.

7. Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях: Закон України від 18 січня 2018 р. № 2268-VIII. Офіційний вісник України. 2018. № 19. Ст. 630.

8. Війна на Донбасі: реалії і перспективи врегулювання. Центр Разумкова, 2019. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2019_Donbas.pdf (дата звернення: 21.07.2019).

9. 25 відповідей Володимира Зеленського на запитання Радіо Свобода. Радіо Свобода, 7 квітня 2019 р. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/29859366.html> (дата звернення 21.05.2019).

10. Володимир Зеленський: “Нам вигідно розпустити Раду, але будемо думати і вчиняти за законом”. РБК-Україна, 18 квітня 2019 р. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/vladimir-zelenskiy-nam-vygodno-raspustit-1555546435.html> (дата звернення: 21.05.2019).

11. Зеленський розповів, як хоче повертати Донбас та Крим. Українська правда, 30 жовтня 2019 р. URL: <https://www.pravda.com.ua/-news/2019/10/30/7230472/> (дата звернення 04.11.2019).

12. Загальні узгоджені висновки Паризького саміту в Нормандському форматі 9 грудня 2019 року. Офіційне інтернет-представництво Президента України, 10 грудня 2019 р. URL: <https://www.president.gov.ua/news/zagalni-uzgodzheni-visnovki-parizkogo-samitu-v-normandskomu-58797> (дата звернення: 21.12.2019).

13. Найскладніші питання “нормандського саміту” – вибори і кордон. Голос України, 11 грудня 2019 р. URL: <http://www.golos.com.ua/article/325136> (дата звернення: 21.12.2019).

14. Зовнішня політика та політика безпеки після оновлення влади: послідовність, зміни, перспективи. Центр Разумкова, 2019. URL: http://razumkov.org.ua/uploads/article/2019_Zov_Polit_Onovlennya.pdf (дата звернення: 20.02.2020).

REFERENCES

1. Prohrama diialnosti Kabinetu Ministriv Ukrainy. Program of activities of the Cabinet of Ministers of Ukraine. URL: <https://www.kmu.gov.ua/-ua/diyalnist/prohrama-diyalnosti-uryadu> (Date of Application: 21.05.2018) [in Ukrainian].

2. Some issues of the Ministry of the Temporarily Occupied Territories and Internally Displaced Persons: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of June 8, 2016. No 376. Official Gazette of Ukraine. 2016. No 51. Art. 1802 [in Ukrainian].

3. On Approval of the Concept of the State Target Program for the Restoration and Development of Peace in the Eastern Regions of Ukraine: the Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine of August 31, 2016. No 892-r. Official Gazette of Ukraine. 2016. No 96. Art. 3129 [in Ukrainian].

4. On Approval of the State Target Program for the Restoration and Development of Peace in the Eastern Regions of Ukraine: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated December 13, 2017 No 1071. Official Gazette of Ukraine. 2018. No 6. Art. 248 [in Ukrainian].

5. On the Establishment of the Council for Restoration and Peacebuilding in Ukraine: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of September 14, 2016 No 672. Official Gazette of Ukraine. 2016. No 79. Art. 2634 [in Ukrainian].

6. Some issues of financing budget institutions, making social payments to the population and providing financial support to individual enterprises and organizations of Donetsk and Luhansk regions, as well as other payments from accounts opened with the Treasury: the Cabinet of Ministers

© Tsyhanov Oleh, 2020

of Ukraine dated November 7, 2014. Official Gazette of Ukraine. 2014. No 91. Art. 2608 [in Ukrainian].

7. On the Peculiarities of the State Policy to Ensure the State Sovereignty of Ukraine in the Temporarily Occupied Territories in Donetsk and Luhansk Regions: Law of Ukraine of January 18, 2018 No 2268-VIII. Official Gazette of Ukraine. 2018. No 19. Art. 630 [in Ukrainian].

8. Viina na Donbasi: realii i perspektyvy vrehuliuvannia. Tsentr Razumkova, 2019. Volodymyr Zelensky: it is advantageous for us to dissolve the Rada, but we will think and act according to the law. RBC-Ukraine, April 18, 2019. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2019_Donbas.pdf (Date of Application: 21.07.2019) [in Ukrainian].

9. 25 vidpovidei Volodymyra Zelenskoho na zapytannia Radio Svoboda. 25 answers of Volodymyr Zelensky to the questions of Radio Svoboda. Radio Liberty, April 7, 2019. URL: <https://www.radio-svoboda.org/a/29859366.html> (Date of Application: 21.05.2019) [in Ukrainian].

10. Volodymyr Zelenskyi: Nam vyhidno rozpustyty Radu, ale budemo dumaty i vchyniaty za zakonom. Volodymyr Zelensky: “It is advantageous for us to dissolve the Rada, but we will think and act according to the law”. RBC-Ukraine, April 18, 2019. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/-news/vladimir-zelenskiy-nam-vygodno-raspustit-1555546435.html> (Date of Application: 21.05.2019) [in Ukrainian].

11. Zelenskyi rozpoviv, yak khoche povertaty Donbas ta Krym. Zelensky told how he wants to return Donbass and Crimea. Ukrainian Truth, October 30, 2019. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/-2019/10/30/7230472/> (Date of Application: 04.11.2019) [in Ukrainian].

12. Zahalni uzgodzheni vysnovky Paryzskoho samitu v Normandskomu formati 9 hrudnia 2019 roku. General agreed conclusions of the Paris Summit in the Normandy format on December 9, 2019. Official Internet Representation of the President of Ukraine, December 10, 2019. URL: <https://www.president.gov.ua/news/zagalni-uzgodzheni-visnovki-parizkogo-samitu-v-normandskomu-58797> (Date of Application: 21.12.2019) [in Ukrainian].

13. Naiskladnishi pytannia “normandskoho samitu” – vybory i kordon. Holos Ukrainy, 11 hrudnia 2019 r. The most difficult issues of the “Norman Summit” are elections and the border. Voice of Ukraine, December 11, 2019. URL: <http://www.golos.com.ua/article/325136> (Data of Application: 21.12.2019) [in Ukrainian].

14. Zovnishnia polityka ta polityka bezpeky pislia onovlennia vlady: poslidovnist, zminy, perspektyvy. Tsentr Razumkova, 2019. Foreign and security policy after the renewal of power: consistency, changes, prospects. Razumkov Center, 2019. URL: http://razumkov.org.ua/uploads/article/2019_Zov_Polit_Onovlennya.pdf (Date of Application: 20.02.2020) [in Ukrainian].

UDC 321.011(477)

Tsyhanov Oleh,

Doct. Sci. (Law), Associate Professor,

Chief Researcher of the

State Research Institute MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine,

ORCID ID 0000-0002-8924-1139

NORMATIVE AND LEGAL SUPPORT OF POLICY OF UKRAINE ON THE RESTORATION OF STATE SOVEREIGNTY ON THE TEMPORARY OCCUPIED TERRITORIES OF DONBAS

The purpose of the paper is to analyze the development of Ukraine’s policy on the restoration of state sovereignty in the temporarily occupied territories of Donbas, the legal and regulatory support of this strategic direction of activity of the Ukrainian state, as well as to identify ways of de-occupation of these territories and their reintegration into Ukraine.

© Tsyhanov Oleh, 2020

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2020.3\(49\).16](https://doi.org/10.36486/np.2020.3(49).16)

Issue 3(49) 2020

<http://naukaipravohorona.com/>

An analysis of Ukraine's foreign policy and its security policy during 2014–2019 shows that our country's activities in these areas have largely focused on the problems associated with counteracting “hybrid” aggression by the Russian Federation. At the same time, the factor of the Russian-Ukrainian conflict exerted a multifaceted influence both on the current activity of the Ukrainian authorities and on the realization of the intentions of radical reform of the mentioned spheres.

The second part of the paper considers the evolution of Ukraine's state policy regarding the de-occupation and reintegration of certain areas of Donbas from 2016 to the present. It is noted that despite the change in Ukraine's political forces that came to power in 2019 through the presidential and parliamentary elections, the state policy in the Donetsk direction has not changed significantly, but at the same time the negotiation process has intensified. Initial attempts to find new approaches to conflict resolution have already yielded positive results (such as the creation of divisions of the forces and means of the parties to the conflict, the mutual release of groups of prisoners, etc.), although other initiatives by V. Zelensky have raised considerable concern about the extent of the compromises they are prepared new leader of Ukraine. It is proved that for today it is urgent to update, improve and strengthen state policy, both in general, on resistance to Russian aggression and on the settlement of the conflict in the east of Ukraine. The author proposes measures aimed at improving the legislative and legal support of the state policy of Ukraine regarding the settlement of the conflict in the Donbass, as well as legislative support for the process of reintegration of temporarily occupied territories in the east of Ukraine and restoration of state sovereignty on them.

Keywords: state policy of Ukraine, normative-legal support of policy, Russian-Ukrainian armed conflict, military aggression of Russia, temporarily occupied territories of Donbas, restoration of state sovereignty.

Отримано 12.10.2020